



**You have downloaded a document from  
RE-BUŚ  
repository of the University of Silesia in Katowice**

**Title:** Historia kierunku studiów nauki o rodzinie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

**Author:** Marek Wójtowicz

**Citation style:** Wójtowicz Marek. (2016). Historia kierunku studiów nauki o rodzinie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. "Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" (t. 49, z. 1 (2016), s. 226-236)



Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).



UNIWERSYTET ŚLĄSKI  
W KATOWICACH



Biblioteka  
Uniwersytetu Śląskiego



Ministerstwo Nauki  
i Szkolnictwa Wyższego

MAREK WÓJTOWICZ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

## **HISTORIA KIERUNKU STUDIÓW NAUKI O RODZINIE NA WYDZIALE TEOLOGICZNYM UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH**

THE HISTORY OF FAMILY STUDIES  
AT THE FACULTY OF THEOLOGY OF THE UNIVERSITY  
OF SILESIA IN KATOWICE

### **ABSTRACT**

Nauki o rodzinie dopiero w 2011 roku uznane zostały za dyscyplinę naukową. Jako kierunek studiów wyższych mają jednak dłuższą historię. W Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, na Wydziale Teologicznym, kształcenie na kierunku nauki o rodzinie cieszy się sporą popularnością. Propozycja dydaktyczna zawiera studia pierwszego i drugiego stopnia, a także studia podyplomowe. Kształceniu studentów towarzyszy intensywna praca naukowa. W artykule przybliżono zarówno dzieje kierunku nauki o rodzinie, prowadzonego w UŚ od 2009 roku, jak i działalność Katedry Nauk o Rodzinie. Przedstawione są także najbliższe perspektywy rozwoju w zakresie badań naukowych oraz oferty dydaktycznej.

Only in 2011 were family studies acknowledged as a scientific discipline. However, as a field of study it has had a longer history. Studying this discipline at the Faculty of Theology of the University of Silesia in Katowice is quite popular. The didactic proposal includes undergraduate, graduate and postgraduate studies. The process of teaching is connected with an intensive scientific research. The article shows both the history of family studies in Katowice since 2009 and scientific activity of the Department of Family Studies. The forthcoming development perspectives of research and didactic offer are presented as well.

Pomyślność w życiu rodzinnym nieodmiennie należy do wartości najbardziej przez Polaków cenionych i pożądaných. Wspieranie rodziny jest od lat, przynajmniej w publicznie składanych deklaracjach, jednym z priorytetowych celów większości środowisk społecznych i politycznych. Ponadto pragnieniem wielu osób jest świadczenie pomocy rodzinie, zwłaszcza w obliczu realnych kryzysów, zagrożeń i dysfunkcji. Swoistym ewenementem jest dynamiczny rozwój w naszym kraju różnych form wolontariatu w służbie rodzinie. Nie brakuje także młodych ludzi, którzy z pracą w tym obszarze wiążą swoją przyszłość zawodową. Od siedmiu lat w stolicy Górnego Śląska istnieje możliwość podjęcia studiów całkowicie

ukierunkowanych na problematykę rodziny. Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oferuje bowiem kształcenie na kierunku nauki o rodzinie. Niniejszy artykuł przedstawia krótkie dzieje tego kierunku na tle również niedługiej historii polskich studiów familiologicznych.

## 1. Nauki o rodzinie w polskim szkolnictwie wyższym

Początki akademickiej historii nauk o rodzinie sięgają lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Dzięki zaangażowaniu abp. Kazimierza Majdańskiego w roku 1975 w warszawskiej Akademii Teologii Katolickiej utworzono Instytut Studiów nad Rodziną, a od roku akademickiego 1975/1976 rozpoczęto kształcenie studentów na kierunku nauki o rodzinie. Realizowany program studiów miał „charakter interdyscyplinarny: teologiczny i pozateologiczny, z pierwszeństwem tego pierwszego”<sup>1</sup>. Do działań tych ówczesne władze państwowe odnosiły się z niechęcią, między innymi poważnie ograniczając możliwość studiowania osobom świeckim. Od roku 1979 kształcenie odbywało się także w filii Instytutu w Szczecinie<sup>2</sup>. Ważnym krokiem na drodze uznania przez władze państwowe nauk o rodzinie za kierunek studiów była decyzja Ministerstwa Wyższego i Techniki z 16 czerwca 1987 roku o wyodrębnieniu Instytutu ze struktury Wydziału Teologicznego ATK i nadanie mu statusu instytutu pozawydziałowego.

Zmiany polityczne, które zaszły w Polsce po 1989 roku, otwarły przed naukami o rodzinie nowe perspektywy rozwoju. 12 stycznia 1995 roku Rada Główna Szkolnictwa Wyższego, w oparciu o doświadczenia naukowe i dydaktyczne Instytutu Studiów nad Rodziną, wprowadziła nauki o rodzinie jako nowy kierunek studiów. W rezultacie tego wszedł on do oferty edukacyjnej kolejnych szkół wyższych. Od 1999 roku rozpoczęto kształcenie studentów nauk o rodzinie w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, od 2000 roku – w Krakowskiej Szkole Wyższej im. A. Frycza-Modrzewskiego, a w 2001 roku – w Uniwersytecie Opolskim.

Istotną modyfikację funkcjonowania szkolnictwa wyższego przyniosło przystąpienie naszego kraju w 2005 roku do tzw. procesu bolońskiego. Jedną z wprowadzonych wówczas zmian był podział studiów podstawowych na studia pierwszego i drugiego stopnia. Podział ten zastosowano w odniesieniu do większości kierunków studiów, w tym do nauk o rodzinie. Ukończenie trzyletnich studiów pierwszego stopnia wiąże się z uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata nauk o rodzinie, natomiast dwuletnich studiów drugiego stopnia – tytułu zawodowego magistra nauk o rodzinie.

W roku akademickim 2015/2016 studia na kierunku nauki o rodzinie uruchomiono w jedenastu polskich uczelniach wyższych, w tym w dziesięciu uniwersytetach. W większości z nich oferowano studia zarówno na pierwszym, jak

<sup>1</sup> K. Majdański, *Powstanie i działalność Instytutu Studiów nad Rodziną w Warszawie-Łomiankach*, w: *Nauki o rodzinie – tradycje i perspektywy edukacyjne*, red. G. Koszałka, M. Stopikowska, Gdańsk 2007, s. 21.

<sup>2</sup> Por. tamże, s. 23.

i na drugim stopniu. Trudna sytuacja demograficzna, a w związku z tym zbyt mała liczba kandydatów, spowodowała, że studia na obu poziomach kształcenia rozpoczęto jednak tylko na sześciu uczelniach. Studentom nauk o rodzinie oferowane są różne specjalności, między innymi: asystent i doradca rodzinny, kurator sądowy ds. rodziny, poradnictwo i terapia małżeństwa i rodziny, pozamedyczna pomoc hospicyjno-geriatryczna, specjalista ds. polityki rodzinnej i koordynator pieczy zastępczej, organizacja sfery kultury. Niektóre uczelnie dają studentom możliwość uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela, najczęściej przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie lub etyka.

Prowadzenie kierunku studiów nauki o rodzinie od samego początku wiązało się z działalnością naukową. Jednak przez długi czas brakowało wyrazistego określenia charakteru prowadzonych badań. W strukturę nauki polskiej nauki o rodzinie wpisane zostały, po wielu latach starań<sup>3</sup>, dopiero w 2011 roku przez rozporządzenie ministra nauki i szkolnictwa wyższego, są więc jedną z najmłodszych dyscyplin naukowych. Nauki o rodzinie zostały zaklasyfikowane – obok dwunastu innych dyscyplin, w tym archeologii, filozofii, historii czy językoznawstwa – do obszaru nauk humanistycznych oraz do dziedziny nauk humanistycznych<sup>4</sup>. Usytuowanie to budzi szereg wątpliwości, z których najważniejsza podkreśla niesłuszne odseparowanie nauk o rodzinie od nauk społecznych, z którymi są one wielostronnie powiązane: „Nauki o rodzinie powinny być zarazem dopisane do obszaru i dziedziny nauk społecznych, by umożliwić ich rozwój i awans naukowy przedstawicielom takich kluczowych dla nich dyscyplin, jak socjologia (socjologia rodziny), psychologia (psychologia rodziny), pedagogika (pedagogika społeczna)”<sup>5</sup>.

Od 2011 roku możliwe stało się sygnowanie familiologicznej działalności naukowej nie jako badania psychologiczne, socjologiczne czy teologiczne, ale właśnie jako badania prowadzone na polu nauk o rodzinie. Dodatkowo otworzyła się perspektywa uzyskiwania z zakresu nauk o rodzinie stopni naukowych: doktora i doktora habilitowanego oraz tytułu naukowego profesora. W 2014 roku Uniwersytet Opolski uzyskał prawa do otwarcia studiów trzeciego stopnia i przyjął pierwszych doktorantów. Można się spodziewać, że w 2018 roku zostanie nadany pierwszy w Polsce stopień doktora nauk o rodzinie.

## 2. Studia pierwszego stopnia na Wydziale Teologicznym UŚ

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach powstał w 2001 roku i przez pierwsze lata swojej działalności w ramach studiów podstawowych kształcił studentów wyłącznie na kierunku teologia. Zamiar rozszerzenia oferty

<sup>3</sup> Por. M. Ozorowski, *Historia starań o utworzenie dyscypliny nauki o rodzinie w Polsce*, w: *Nauki o rodzinie w służbie rodziny*, red. J. Stala, Kraków 2014, s. 84-94.

<sup>4</sup> Por. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 września 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*, § 1, załącznik.

<sup>5</sup> B. Śliwerski, E. Wnuk-Lipiński, *Nauki o rodzinie*, w: *Nauki o rodzinie w służbie...*, s. 98.

edukacyjnej o możliwość studiowania nauk o rodzinie pojawił się jako naturalna odpowiedź na społeczne potrzeby Górnego Śląska i Zagłębia oraz potrzeby duszpasterskie lokalnego Kościoła. Przed współczesną rodziną stoją bowiem poważne problemy – związane chociażby z ekspansją skrajnie liberalnej ideologii czy procesami globalizacyjnymi, a objawiające się między innymi wzrostem liczby nieuporządkowanych sytuacji małżeńskich i niżem demograficznym – których rozwiązywanie wymaga zarówno prowadzenia systematycznych badań naukowych, jak i przygotowania specjalistów zdolnych podjąć właściwe działania.

Trzeba zaznaczyć, że od początku istnienia Wydziału Teologicznego prowadzona jest działalność dydaktyczna w zakresie pomocy rodzinie na czterosemestralnych Podyplomowych Studiach Rodziny i Mediacji Sądowej, których pomysłodawcą i kierownikiem jest ks. prof. dr hab. Henryk Krzysteczko. Przygotowują one specjalistów do pełnienia funkcji mediatora sądowego oraz do wszelkich działań realizowanych w ramach duszpasterstwa rodzin, w tym posługi w parafialnych poradniach życia rodzinnego. Znaczącą część wykładowców zawsze stanowili pracownicy Wydziału Teologicznego, a prowadzone przez nich zajęcia związane były z ich pracą naukową.

Pod koniec 2007 roku, z inicjatywy ówczesnych władz Wydziału, rozpoczęto przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do kształcenia na kierunku studiów nauki o rodzinie. Pracami tymi kierował najpierw ks. prof. dr hab. Alojzy Drożdż, a następnie ks. dr hab. Ireneusz Celary. Zwieńczeniem przedsięwziętych działań było przyjęcie 8 kwietnia 2008 roku przez Radę Wydziału Teologicznego wniosku o powołanie nowego kierunku. Po pozytywnym zaopiniowaniu tego wniosku przez odpowiednie komisje senackie, 27 maja tegoż roku Senat UŚ przyjął uchwałę o utworzeniu kierunku studiów nauki o rodzinie, która dała możliwość prowadzenia studiów pierwszego stopnia w formie stacjonarnej<sup>6</sup>.

Przed rokiem akademickim 2009/2010 przeprowadzono rekrutację na pierwszy rok studiów pierwszego stopnia na kierunku nauki o rodzinie, a 1 października 2009 roku kształcenie rozpoczęło 99 studentów. Program studiów był zgodny z obowiązującymi wówczas standardami kształcenia<sup>7</sup> i odpowiadał interdyscyplinarnemu charakterowi nauk o rodzinie. Ówczesny układ treści programowych przedstawia tabela 1.

<sup>6</sup> Por. Uchwała nr 98 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 27 maja 2008 w sprawie utworzenia kierunku studiów nauki o rodzinie, § 1.

<sup>7</sup> Por. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki, załącznik nr 69.

Tabela 1. Struktura programu studiów stacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku nauki o rodzinie (w latach akademickich 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012)

Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych	W stosunku do całości (w procentach)
Biologia i medycyna	150	8
Filozofia	210	11
Pedagogika	225	11
Prawo	75	4
Psychologia	360	18
Socjologia	165	8
Teologia	345	18
Metodologia badań, wykłady monograficzne, seminaria dyplomowe	225	11
Inne (języki obce, WF, elementy informatyki)	210	11
Razem	1965	100

Istotna zmiana polskiego szkolnictwa wyższego dokonała się w roku 2012 wraz z wejściem w życie Krajowych Ram Kwalifikacji. Najważniejszym dokumentem opisującym dydaktyczną działalność uczelni wyższych stał się program kształcenia. Zawiera on między innymi efekty kształcenia, plan studiów i opisy modułów oraz informacje dotyczące minimum kadrowego, współpracy z otoczeniem społecznym i systemu zapewniania jakości kształcenia.

Program kształcenia dla studiów pierwszego stopnia na kierunku nauki o rodzinie został przyjęty przez Radę Wydziału Teologicznego 3 kwietnia 2012 roku. Przede wszystkim określono w nim profil kształcenia – ogólnoakademicki, a także zaproponowano kierunkowe efekty kształcenia – dziewiętnaście dotyczących wiedzy, trzynaście dotyczących umiejętności oraz siedem dotyczących kompetencji społecznych. Efekty te zostały wprowadzone 29 maja 2012 roku uchwałą Senatu UŚ<sup>8</sup>. Dokonano także licznych zmian w planie studiów. Najważniejsza z nich dotyczyła możliwości zdobycia uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie. Na drugim roku studiów zaoferowano studentom dwa moduły (*Dydaktyka* oraz *Praktyka pedagogiczna*), których zaliczenie oraz ukończenie całości studiów oznaczało zarazem uzyskanie tychże uprawnień. Są one dla absolwentów tym cenniejsze, że – pod warunkiem ukończenia studiów drugiego stopnia – umożliwiają zatrudnienie we wszystkich rodzajach placówek edukacyjnych<sup>9</sup>.

<sup>8</sup> Por. Uchwała nr 133 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie wprowadzenia od roku akademickiego 2012/2013 efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim, § 1, załącznik 57.

<sup>9</sup> Por. Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Załącznik do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r., II.1.

Ważną modyfikację programu kształcenia przygotowano pod kierunkiem dr. Marka Kuźnika i przyjęto w 2015 roku. Wcześniej na studiach pierwszego stopnia specjalności nie były oferowane. Natomiast studenci, którzy rozpoczęli studia od roku akademickiego 2015/2016, od trzeciego semestru studiów wybiorą jedną z dwóch specjalności: poradnictwo małżeńskie i rodzinne albo opiekun osoby starszej i osoby niepełnosprawnej. Pierwsza z nich zawiera większą liczbę modułów psychopedagogicznych oraz daje możliwość uzyskania uprawnień nauczycielskich. Z kolei w ramach drugiej specjalności student pozna biomedyczne podstawy oraz metody pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, w tym język migowy. Dodatkowo wszyscy studenci będą uczestniczyć w 60-godzinny kursie *Helping in practice*, który da okazję do znacznej poprawy umiejętności porozumiewania się w języku angielskim w sytuacjach profesjonalnych.

Ogółem w latach 2009–2015 na studiach pierwszego stopnia nauk o rodzinie kształciło się 489 studentów. Od 2012 do 2015 roku 170 osób ukończyło studia, pomyślnie złożyło egzamin dyplomowy i uzyskało tytuł licencjata. Niemal wszyscy absolwenci zdecydowali się na kontynuowanie nauki na studiach drugiego stopnia, w tym większość skorzystała z oferty przedstawionej przez Wydział Teologiczny UŚ.

### 3. Studia drugiego stopnia na Wydziale Teologicznym UŚ

Zamiar przygotowania programu kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku nauki o rodzinie narodził się jako wypadkowa działania różnych czynników. Jednym z najważniejszych były liczne pytania ze strony interesariuszy wewnętrznych – samych studentów studiów pierwszego stopnia nauk o rodzinie. Wielu z nich niemal od początku procesu kształcenia wyrażało zainteresowanie dalszą nauką na studiach drugiego stopnia na tym samym kierunku. Proste badania ankietowe prowadzone przez pracowników Zakładu Nauk o Rodzinie pozwoliły określić oczekiwania i preferencje studentów odnośnie do planowanych treści programowych.

Innym czynnikiem były wielokrotnie formułowane deklaracje władz państwowych naszego kraju dotyczące priorytetowego traktowania problematyki rodzinnej, czego konkretny wyraz stanowiło przyjęcie w 2011 roku *Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Jej zapisy wprowadziły nowe stanowisko pracy: asystent rodziny i jako jego główne zadanie określiły udzielanie rodzinom pomocy w rozwiązywaniu różnego typu problemów. „Asystentem rodziny – czytamy w *Ustawie* – może być osoba, która posiada wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna”<sup>10</sup>.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na przebieg prac nad utworzeniem studiów drugiego stopnia były doświadczenia związane z kształceniem na wspomnianych już Podyplomowych Studiach Rodziny i Mediacji Sądowej.

<sup>10</sup> Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 12, 1), a).

Uzyskiwane przez słuchaczy kompetencje mediacyjne okazały się niezwykle przydatne w różnych formach działań ukierunkowanych na pomoc rodzinie.

Przygotowaniem programu kształcenia kierowali ks. dr hab. Antoni Bartoszek oraz dr Marek Wójtowicz. 13 marca 2012 roku Senat UŚ zatwierdził kierunkowe efekty kształcenia<sup>11</sup>. Pozwoliło to wszcząć procedurę wystąpienia o zgodę na prowadzenie studiów drugiego stopnia. Stosowna dokumentacja została przesłana do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które przekazało ją do rozpatrzenia Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Decyzja Ministerstwa była pozytywna, co pozwoliło przeprowadzić pierwszą rekrutację. W roku akademickim 2012/2013 naukę na studiach drugiego stopnia rozpoczęło 49 studentów.

W programie kształcenia przewidziano jedną specjalność – mediator i asystent rodziny. Studenci zdobywają zatem kompetencje zawodowe konieczne do realizacji ustawowych zadań asystenta rodziny oraz uzyskują umiejętności mediacyjne, przydatne zwłaszcza w rozwiązywaniu problemów małżeńskich i rodzinnych. Należy zaznaczyć, że rozwój zawodowy ukierunkowany na asystenturę i mediację ma w dużej mierze charakter uniwersalny, przydatny w każdej formie pomocy rodzinie. W planie studiów znajdują się także moduły umożliwiające pogłębienie wiedzy i umiejętności w zakresie wybranej problematyki psychopedagogicznej (resocjalizacja, uzależnienia), filozoficznej (bioetyka), teologicznej (duchowość rodziny) i prawnej (prawo karne, prawo rodzinne i opiekuńcze). Treści kształcenia na studiach drugiego stopnia ilustruje tabela 2.

Tabela 2. Struktura planu studiów drugiego stopnia na kierunku nauki o rodzinie, specjalność mediator i asystent rodziny, prowadzonych w formie stacjonarnej (w roku akademickim 2012/2013, według liczby kontaktowych godzin dydaktycznych)

Tematyka modułów	Liczba godzin dydaktycznych	W stosunku do całości (w procentach)
Asystent rodziny	175	15
Biologia i medycyna	15	1
Dysfunkcje rodziny	165	14
Filozofia	125	11
Mediacje rodzinne	125	11
Pedagogika	95	8
Prawo	95	8
Teologia	170	14,5
Metodologia badań, wykłady monograficzne, seminaria dyplomowe	205	17,5
Razem	1170	100

<sup>11</sup> Por. *Uchwała nr 119 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie wyrażenia zgody na prowadzenie przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach studiów drugiego stopnia na kierunku nauki o rodzinie*, § 1.



Od roku akademickiego 2012/2013 w ofercie edukacyjnej Wydziału Teologicznego UŚ na kierunku nauki o rodzinie obok studiów stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia znajdowały się także studia na obu tych poziomach prowadzone w formie niestacjonarnej. W procesie rekrutacji zgłaszało się jednak zbyt mało kandydatów i studia te nie były uruchamiane. Zmiana nastąpiła w roku akademickim 2014/2015, gdy po raz pierwszy zebrała się odpowiednia liczba osób chętnych do studiowania w formie niestacjonarnej na drugim stopniu nauk o rodzinie. Studia te uruchomiono również w kolejnym roku akademickim. Plan studiów prowadzonych w formie niestacjonarnej zawiera 68 procent liczby godzin kontaktowych przewidzianych dla studiów w formie stacjonarnej. Zajęcia odbywają się w piątki i w soboty, w ramach dziesięciu zjazdów w semestrze.

W latach 2012–2015 na drugim stopniu nauk o rodzinie studiowało ogółem 220 studentów. W tym czasie 62 osoby – pierwsze z nich w czerwcu 2014 roku – ukończyły studia i uzyskały tytuł magistra. Warto zaznaczyć, że dwie absolwentki studiów magisterskich kontynuują kształcenie na studiach trzeciego stopnia (doktoranckich) w Uniwersytecie Opolskim.

#### 4. Działalność naukowa z zakresu nauk o rodzinie

Od początku powstania Wydziału Teologicznego jego pracownicy naukowo-dydaktyczni prowadzili badania nad problematyką małżeńską i rodzinną. Znajdowało to wyraz w licznych publikacjach, szczególnie z dziedziny teologii moralnej, teologii pastoralnej oraz prawa kanonicznego<sup>12</sup>. W strukturze Wydziału Teologicznego uwidoczniło się to jednak dopiero w 2010 roku, gdy – na mocy zarządzenia Rektora UŚ<sup>13</sup> – utworzono Zakład Nauk o Rodzinie. Jego funkcjonowanie, pod kierownictwem ks. dr. hab. Antoniego Bartoszk, rozpoczęło się od roku akademickiego 2010/2011. Pierwszy skład Zakładu liczył trzy osoby, w tym jedną zatrudnioną jedynie w wymiarze połowy etatu.

W dalszych latach władze Wydziału podjęły działania ukierunkowane na wzmocnienie potencjału osobowego o specjalistów z dyscyplin naukowych najbliższych związanych z naukami o rodzinie. Przekonywającym dowodem pomyślnej realizacji tego zamiaru jest aktualny skład Katedry Nauk o Rodzinie (w roku 2014 nastąpiła zmiana struktury organizacyjnej Wydziału Teologicznego, w której wyniku jedenaście zakładów zostało przekształconych w osiem katedr). Obok

<sup>12</sup> Do najważniejszych monografii pracowników WTL opublikowanych w latach 2002–2009 i prezentujących wyniki badań nad rodziną można zaliczyć: A. Bartoszek, *Seksualność osób niepełnosprawnych. Studium teologicznomoralne*, Katowice 2009; H. Krzysieczko, *Pomoc w dojrzewaniu do miłości, małżeństwa i rodziny*, Katowice 2000; W. Myszor, *Chrześcijaństwo w Cesarstwie Rzymskim II i III wieku. Wybrane zagadnienia życia społecznego*, Katowice 2005; A. Pastwa, *Istotne elementy małżeństwa. W nurcie odnowy personalistycznej*, Katowice 2007; K. Sosna, *Chrześcijański model wychowania młodzieży w polskich publikacjach Akcji Katolickiej w latach 1930–1939*, Katowice 2002.

<sup>13</sup> Por. Zarządzenie nr 40/2010 z dnia 28 maja 2010 r. Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w sprawie zmian w strukturze podstawowych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność naukowo-dydaktyczną w Uniwersytecie Śląskim w roku akademickim 2010/2011, § 1.

kierownika Katedry, profesora zwyczajnego ks. Henryka Krzysteczko, zatrudnionych jest siedem osób – pięciu adiunktów i dwóch starszych wykładowców – wszystkie w wymiarze pełnego etatu. Pod względem wykształcenia to trzech teologów, trzech psychologów, pedagog i filozof. Każda z tych osób posiada po-  
kazny dorobek w zakresie nauk o rodzinie<sup>14</sup>.

Badania prowadzone obecnie przez pracowników Katedry Nauk o Rodzinie wpisują się w program badawczy zatytułowany *Osobowy potencjał małżeństwa i rodziny w kontekście współczesnych przemian*. Poza licznymi publikacjami, intensywną aktywność naukową obrazują konferencje naukowe, których głównym organizatorem była Katedra (wcześniej Zakład). Odbywa się ich kilka w każdym roku akademickim, w tym niektóre mają charakter międzynarodowy. Warto podkreślić, że również pracownicy innych katedr prowadzą badania nad rodziną, na przykład program badawczy Katedry Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu brzmi: *W służbie komunii: małżeństwa i rodziny, Kościoła, społeczeństw i narodów*.

Trzeba wreszcie zauważyć aktywną działalność studenckich kół naukowych. Osoby zaangażowane w Studenckim Kole Naukowym Nauk o Rodzinie „Pro” (opiekun naukowy: dr Mariola Kozubek) oraz w Studenckim Kole Naukowym „Theatrum” (opiekun naukowy: ks. prof. dr hab. Henryk Krzysteczko) organizowały i współorganizowały wiele konferencji naukowych o tematyce rodzinnej, a wyniki swoich badań publikowały w recenzowanych czasopismach i pracach zbiorowych.

Zamykając ten szkic historyczno-sprawozdawczy, należy docenić skalę rozwoju nauk o rodzinie na Wydziale Teologicznym UŚ. Rozmiar prowadzonej działalności badawczej pozwala realnie oceniać perspektywę zrealizowania jednego z celów *Strategii rozwoju Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na lata 2012–2020*, jakim jest uzyskanie przez kierunek nauki o rodzinie uprawnień do nadawania stopnia doktora. Umożliwiłoby to uruchomienie na Wydziale nowej propozycji dydaktycznej – studiów trzeciego stopnia. Niezależnie od tego trwają prace nad przygotowaniem programu kolejnej specjalności na studiach drugiego stopnia oraz nowej oferty studiów podyplomowych o tematyce rodzinnej. Obiektywnym potwierdzeniem wysokiej jakości kształcenia na kierunku nauki o rodzinie jest pozytywna ocena programowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej, która wizytowała Wydział Teologiczny w grudniu 2015 roku. Wszystko to pozwala żywić nadzieję, że coraz mocniejsze środowisko familiologiczne Wydziału Teologicznego UŚ podoła trudnym wyzwaniom stojącym przed współczesnym szkolnictwem wyższym.

<sup>14</sup> Przykładowo: W. Juroszek, *Autoprezentacja młodzieży szkolnej. Emocjonalne i poznawcze konsekwencje deprecjonującej i faworyzującej autoprezentacji u młodzieży z wysokim i niskim poziomem społecznym*, Kraków 2010; H. Krzysteczko, *Towarzystwo małżeństwa i rodzinie przez powierników rodzin*, Katowice 2011; L. Szymczyk, *Wpływ działań edukacyjnych na kształtowanie relacji w rodzinie w aspekcie wychowania seksualnego*, Mysłowice 2011.

## Bibliografia

- Bartoszek A., *Seksualność osób niepełnosprawnych. Studium teologicznomoralne*, Katowice 2009.
- Juroszek W., *Autoprezentacja młodzieży szkolnej. Emocjonalne i poznawcze konsekwencje deprecjonującej i faworyzującej autoprezentacji u młodzieży z wysokim i niskim poziomem społecznym*, Kraków 2010.
- Krzysteczko H., *Pomoc w dojrzewaniu do miłości, małżeństwa i rodziny*, Katowice 2000.
- Krzysteczko H., *Towarzystwo małżeństwu i rodzinie przez powierników rodzin*, Katowice 2011.
- Majdański K., *Powstanie i działalność Instytutu Studiów nad Rodziną w Warszawie-Łomiankach*, w: *Nauki o rodzinie – tradycje i perspektywy edukacyjne*, red. G. Koszałka, M. Stopikowska, Gdańsk 2007, s. 21-25.
- Myszor W., *Chrześcijanizm w Cesarstwie Rzymskim II i III wieku. Wybrane zagadnienia życia społecznego*, Katowice 2005.
- Nauki o rodzinie w służbie rodziny*, red. J. Stala, Kraków 2014.
- Ozorowski M., *Historia starań o utworzenie dyscypliny nauki o rodzinie w Polsce*, w: *Nauki o rodzinie – tradycje i perspektywy edukacyjne*, red. G. Koszałka, M. Stopikowska, Gdańsk 2007, s. 84-94.
- Pastwa A., *Istotne elementy małżeństwa. W nurcie odnowy personalistycznej*, Katowice 2007.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki.*
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 września 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.*
- Sosna K., *Chrześcijański model wychowania młodzieży w polskich publikacjach Akcji Katolickiej w latach 1930–1939*, Katowice 2002.
- Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Załącznik do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r.*
- Szymczyk L., *Wpływ działań edukacyjnych na kształtowanie relacji w rodzinie w aspekcie wychowania seksualnego*, Mysłowice 2011.
- Śliwerski B., Wnuk-Lipiński E., *Nauki o rodzinie*, w: *Nauki o rodzinie – tradycje i perspektywy edukacyjne*, red. G. Koszałka, M. Stopikowska, Gdańsk 2007, s. 97-124.
- Uchwała nr 119 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie wyrażenia zgody na prowadzenie przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach studiów drugiego stopnia na kierunku nauki o rodzinie.*
- Uchwała nr 133 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie wprowadzenia od roku akademickiego 2012/2013 efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim.*
- Uchwała nr 98 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 27 maja 2008 w sprawie utworzenia kierunku studiów nauki o rodzinie.*
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.*

*Zarządzenie nr 40/2010 z dnia 28 maja 2010 r. Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w sprawie zmian w strukturze podstawowych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność naukowo-dydaktyczną w Uniwersytecie Śląskim w roku akademickim 2010/2011.*

Słowa kluczowe: nauki o rodzinie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katedra Nauk o Rodzinie, szkolnictwo wyższe  
Keywords: family studies, Faculty of Theology of the University of Silesia in Katowice, Department of Family Studies, higher education